

RA5, LIITE 7, KAUNISSAAREN YSTÄVÄT RY

Saaren virkistyskäyttö on ollut erittäin aktiivista heti sen mahdollistuttua 50-60 luvun taitteessa ja on sitä edelleen. Aluksi (1960) toiminta oli pienimuotoista, esimerkiksi saarella ei vielä ollut veneille laitureita, lukuun ottamatta joitain pienimuotoisia itsetehtyjä rakennelmia. Varsinaisia saaren käyttäjien veneille tarkoitettuja laitureita kaupungin toimesta saatiin vuosina 1963-1964. Veneet muutoinkin olivat tuolloin pääsääntöisesti pieniä, ei asuttavia veneitä, joita siis käytettiin päiväretkiin, yhteysveneiksi sekä kalastukseen. Majoittuminen tapahtui teltoissa.

M/S JL Runeberg liikennöi linjalla Helsingin Kauppatori - Mustahevonen - Kaunissaari - Pirttisaari - Porvoo, tarjoten saaren myös veneettömien ulottuville. Myöhemmin liikennöintiä useiden vuosien ajan hoiti nykyisin nimellä "Royal Line" toimiva helsinkiläinen yritys. Retkeilyn kasvaessa aluksia ja päivittäisiä reittimatkoja itäisen Helsingin ja Sipoon saaristoon oli useita. Aluksista mainittakoon mm. Puurunkoinen King, Standard 2, Terhi 2 ja vieläkin liikennöivät (ei Kaunissaareen) Natalia, Standard (Sandra D), Katarina jne...

Merkittäviä uudistuksia oli laguunin (vierasvenesatama) aallonmurtaja ja saaren porakaivon valmistuminen 1968. Aallonmurtaja soi suojaa ankkuroiduille veneille ja porakaivo taas makeaa vettä retkeilijöille, vanhojen kaivettujen kaivojen ehdyttyä/saastuttua. Tuolloin telttailu oli kiellettyä saaren itäosissa, johtuen laguunin rakennustöistä. Tämä osaltaan lisäsi tungosta muualla saarella. Telttailuun määriteltiin rajoituksia, eli telttaa ei saanut pystyttää 50 metriä lähemmäksi rakennuksia ja etäisyys naapuriteltaan tuli olla vähintään 4 metriä.

Kauppalaiva (vertaa monelle tutumpaan kauppa-autoon) kävi saarella kuutena päivänä viikossa. Yrittäjiä oli kaksi, jotka siis vuoropäivinä toivat päivittäistavaratuotteita saarelaisille tarjolle. Sähköttömässä saarella tämä on tärkeää, koska tuoretuotteiden säilöminen on hankalaa. Vielä nykyäänkin toinen noista kauppalaivoista on aktiivinen ja käy saarella kolme kertaa viikossa. Saarella on vuosien saatossa toiminut myös kioski tai ravintola. Toiminnan muoto ja paikka on vuosien saatossa vaihdellut. Tällä hetkellä A-oikeuksin varustettu ruokaravintola palvelee saarelaisia keskeisellä paikalla, kolmion vierasvenesatama, yleinen sauna, yhteysaluslaituri keskipisteessä. Nämä kaikki toimii myös saaren sosiaalisen kanssakäymisen osalta keskeisinä kohtaamispaikkoina.

Saunottu saarella on yleisissä saunavuoroissa kaksi kertaa viikossa 60-luvun alkupuolelta lähtien. Myöhemmin 90-luvulla saaren itäpäähän valmistui myös nk. perhesauna, jota voi vuokrata yksityiseen käyttöön. Tässä yhteydessä telttailu saaren itä-päässä taas kiellettiin.

Telttailun huippukausi kävijämäärien suhteen ajoittuu 1970 luvulle, jolloin saarella oli noin 350 vakituista (koko kesän) telttaruokakuntaa (esim. perhettä) ja tämän lisäksi lukuisia muutaman yön retkeilijöitä. Silloisten isäntien ja liikennöitsijöiden arvion mukaan, Juhannusviikonloppuina telttakuntia saattoi 1970 luvulla saarella samanaikaisesti olla jopa 3500. Telttailu luonnollisesti asettuu maanmuodon mukaisesti, josta seuraa telttakylä. Näille annettiin nimiä usein Helsingin kaupunginosien mukaan, kuten esimerkiksi Pikku-Kontula, Vallila, Roihuvuori jne. Jopa Skomakaren:ssa, joka on pienen pieni saari Kaunissaaren kupeessa, oli telttailijoiden aktiivisessa käytössä. Myös paljon henkilökuntaa asui saarella koko kauden. Tämä luonnollisesti auttoi suuren käyttäjämäärän huollon hoitamisessa. Jätehuolto, käymälät yms. saatiin hoidetuksi, erittäin suuresta saaren käyttäjämäärästä huolimatta. Mainittakoon että muun muassa saaren tiet (polut) haravoitiin aina ennen kauden alkua.

Saarella on sen koko virkistysalueena olon historian ajan ollut paljon perhekuntia. Näin ollen myös käyttäjien ikärakenne on laaja. Saarelaisia siis vauvasta vaariin on ollut mukana toiminnassa aina 1960 luvusta tähän päivään asti. Useita perhekuntia saarella retkeilee kolmannessa tai jopa neljännessä polvessa.

Saarella on järjestetty muun muassa kesäkiat vuosittain aina 1980 luvun alusta lähtien, joka on kokopäivän kestävä tapahtuma, jossa paljon ohjelmaa niin lapsille kuin aikuisille. Kalakilpailuja, retkiä, luontoiltoja, kasvibongausta jne. joissa järjestäjänä toimii Kaunissaaren ystävät ry tai muut saarella,

RA5, LIITE 7, KAUNISSAAREN YSTÄVÄT RY

esimerkiksi mökeissä vuokralla olevat yhteisöt. Aktiivista toimintaa on paljon myös ilman virallista järjestäjää. Rantalentisturnauksia, mölkkykisoja jne. Merellinen ympäristö on ollut omiaan tukemaan siihen liittyvää harrastus- ja virkistystoimintaa. Saarella on vuosien ajan harrastettu paljon kalastusta, purjehdusta ja sukellusta. Useina vuosina on saarella järjestetty nuorten purjehdusleirejä ja sukellukseen liittyen kerrottakoon ankkurista, joka lienee jo jonkinlainen Kaunissaaren symboli. Kerrotaan että ankkuri on kuulunut suurelle englantilaiselle kauppalaivalle, joka on ollut hakemassa puulastia Kaunissaaren sahalta ilmeisesti 1700 luvulla. Ankkuri on löydetty saarelaisten urheilusukeltajien toimesta ja nostettua ylös. Ankkuri makasi pohjassa noin 60 metriä nykyisestä yhteysvenelaiturista Storkoppenin suuntaan. Nykyisin ankkuri on esillä saunaniemen kalliolla. Ankkuri nostettiin käyttäen saareen aikoinaan liikennöintyä Mary-nimistä kauppalaivaa, mutta nostoyritys onnistui vain osin ja lopulta ankkuri hilattiin rannan suuriin puihin kiinnitettyä taljaa käyttäen.

Kaunissaaren virkistyskäytössä vuosien saatossa on ominaista ollut yhteisöllisyys, jonka tärkeys korostuu joskus melko karuissakin olosuhteissa, retkeiltäessä säiden armoilla telttä- tai venemajoituksessa, sähköttömällä saarella. Yhteisöllisyydelle tärkeitä kohtaamispaikkoja tosiaan ovat kauppalaiva, yleiset saunavuorot, ravintola sekä tietysti grillikatokset. Yhteisöllisyys ei kuitenkaan koskaan ole ollut sisäänpäin lämpenevää vaan aina niin päiväkävijöitä, retkeilijöitä kuin pidempiaikaisemman leirin perustamista pohtivaa on opastettu ja toivotettu heidät kaikki tervetulleiksi. Vuosien saatossa on todettu, että myös saaren palvelujen ylläpitämiseksi on tärkeää, että saarella on niin kutsuttuja "pidempiaikaisempia" retkeilijöitäkin.

Suomen kesien oikukkaatkin säät saattavat aiheuttaa sen, ettei saareen tule viikkoon juuri ollenkaan päiväretkeiläisiä. Kauniina aurinkoisena päivänä taas yhteysalusukset, ravintola ja saunat pullistelevat saaresta nauttijoista. Jotta Yleiset saunavuorot, ravintola, yhteysalusliikenne ja kauppalaiva ovat mahdollista toimia säännöllisesti, edellyttää se edes pienen vakituisen asiakaskunnan olemassaoloa. Saari on myös sen verran kaukana, ettei kyseisiä toimintoja ole mahdollista pyörittää niin kutsutulla "Jäätelökioski" mallilla, jossa aamulla katsotaan ikkunasta, että avataanko tänään vai eikö.

Kaunissaari on ollut jo sukupolvien ajan ja toivottavasti on jatkossakin, mahdollisimman monelle helsinkiläisille henkireikä, kosketus merellisen Helsingin luontoon sekä yhteisöllisyyteen. Kaunissaari ja sen retkeilykulttuuri on jättänyt merkkinsä vuosien saatossa satojen tuhansien käyttäjien sydämiin ja lähes poikkeuksetta muisto on positiivinen.

1.2.2017

Kaunissaaren ystävät ry

(pj Timo Ilomäki)